

De Nationale Bank treedt heel wat voorschriften over deugdelijk bestuur met de voeten die beursgenoteerde bedrijven, en dat is de Nationale Bank, geacht worden na te leven. De politieke wereld is daar verantwoordelijk voor.

CD&V draagt Steven Vanackere (54) voor om Marcia De Wachter (65) te vervangen als directeur bij de Nationale Bank van België (NBB). Vanackere is een voormalig minister van Buitenlandse Zaken en van Financiën. Een directeursstoel bij de NBB was lange tijd een beloning voor verdienstelijke kabinetshoofden die van daaruit hun partij nog hand- en spandiensten konden verlenen. Nu zijn gewezen ministers zelf tuk op die functie. Sp.a'er Norbert De Batselier, voormalig minister in de Vlaamse regering en voorzitter van het Vlaams Parlement, ging Vanackere voor. Voor politici is een benoeming in het directiecomité van de NBB blijkbaar een ultieme bekroning geworden.

De hiërarchie der dingen is veranderd. Vroeger was het een promotie als een (gewezen) directeur van de NBB minister werd. Robert Vandeputte, gouverneur in de eerste helft van de jaren 70, werd in 1981 minister van Financiën in de regering van Mark Eyskens. Nu gaat het andersom.

Dat is vreemd, want de taken van de NBB zijn de jongste decennia danig uitgehold. De verantwoordelijkheid voor het monetaire beleid is overgedragen aan de Europese Centrale Bank (ECB) sinds de invoering van de euro in 1999 en ook het toezicht op de banken zit bij de ECB sinds de installatie van het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme in 2014. Daardoor is de macht en invloed van de NBB-directeurs sterk gereduceerd. Toch blijft het directeurschap interessant, omdat het een bevoorrechte uitkijkpost is op de Belgische economie.

En omdat er een riant jaarwedde van 340.000 euro aan vasthangt. Daar is een historische verklaring voor. De hoge wedde diende om de onafhankelijkheid van de directeurs te waarborgen. De redenering was dat de directieleden van de NBB een remuneratie verdienden die evenwaardig was aan die van directieleden van een grote commerciële bank in België. Die argumenten spelen nu minder, maar het hoge loon is gebleven.

Door het vertrek van Marcia De Wachter en de komst van Steven Vanackere telt het directiecomité van de Nationale Bank geen enkele vrouw meer. Vier jaar geleden waren er nog twee vrouwelijke directeurs: Marcia De Wachter en Françoise Masai (PS). De ontvrouwelijking van de top van de Nationale Bank lokt heel wat kritiek uit en de voordracht van Vanackere door CD&V wordt dan ook fel gecontesteerd.

CD&V-voorzitter Wouter Beke probeert de beslissing te verdedigen. Het is inderdaad al te simpel om op de CD&V te schieten. Ook de andere partijen - de N-VA, de PS, Open VLD - hebben de jongste jaren geen vrouw voorgedragen toen zij aan de beurt waren om een directeur bij de Nationale Bank te benoemen.

Vergrootglas

In de regentenraad, eigenlijk de raad van bestuur van de instelling, is het ook met een vergrootglas zoeken naar een vrouw. Bij de tien regenten die geen deel uitmaken van het directiecomité zit er maar één vrouw: de Waalse ondernemster Fabienne Bister. De NBB zondigt hiermee tegen het wettelijke voorschrift dat een raad van bestuur van een beursgenoteerde onderneming voor minstens een derde uit vrouwen moet bestaan. Opnieuw moet de politieke wereld daarvoor met de vinger worden gewezen, samen met de sociale partners. De werkgeversorganisaties mogen immers drie regenten benoemen, de vakbonden twee en de regering vijf.

De politieke beleidsmakers leven de regels die ze aan anderen opleggen zelf niet na. Een politieke partij of sociale partner kan moeilijk verplicht worden een vrouw voor te dragen als directeur of als regent bij de Nationale Bank, maar ze zouden tenminste in samenspraak kunnen beslissen wie de vrouwelijke directieleden of regenten levert. Er worden politieke compromissen gesloten over lastigere kwesties.

Waken over het genderevenwicht in de bestuursorganen is in principe de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de raad van bestuur, daarin geadviseerd door het benoemings- en remuneratiecomité. Bij de Nationale Bank is er echter geen voorzitter, het is de gouverneur die én het directiecomité én de regentenraad voorziet. Ook dat druist in tegen de Code voor Deugdelijk Bestuur die geldt voor beursgenoteerde bedrijven. Die schrijft voor dat de functies van CEO en voorzitter van de raad van bestuur gescheiden moeten worden. Is deze regel niet toepasbaar bij een centrale bank? De Oostenrijkse Nationalbank, die ook deel uitmaakt van het Europees Systeem van Centrale Banken, heeft een gouverneur en een aparte voorzitter. Waarom kan dat dan niet bij onze Nationale Bank, die bovendien beursgenoteerd is en dus naast de staat nog aandeelhouders heeft?

Onafhankelijke bestuurders? Niet bij de Nationale Bank. Alweer een regel van deugdelijk bestuur die niet wordt gerespecteerd. Een remuneratiecomité en een auditcomité in de schoot van de raad van bestuur? Niet bij de Nationale Bank. Pro forma heeft de bank die comités wel, maar het zijn geen comités binnen de regentenraad en ze hebben bovendien geen reële bevoegdheid.

De benoemingen van de directeurs gebeuren, bepalen de statuten van de Nationale Bank, op voordracht van de Regentenraad. De benoemingen van de regenten door de algemene vergadering. Het zijn papieren regels. De facto zijn het allemaal politieke beslissingen, genomen door de regering. Of beter, door de regeringspartijen.

Voor de toepassing van de regels van deugdelijk bestuur voor beursgenoteerde bedrijven, deels vastgelegd in de wet en deels in de Belgische Corporate Governance Code, is de NBB de slechtste leerling van de klas. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt echter niet bij de instelling, maar bij de overheidsaandeelhouder en de politici die geen punt maken van het respecteren van de regels van deugdelijk bestuur bij de NBB, die ze als hun speeltuin voor politieke benoemingen zien. De Nationale Bank is inderdaad geen gewone beursgenoteerde onderneming. Dat belet echter niet dat de regels van deugdelijk bestuur er wel degelijk in veel grotere mate kunnen worden toegepast. Waar een wil is, is een weg. Maar de wil is er niet.

Om aan die onfatsoenlijke toestand een einde te maken zou het beter zijn dat de Nationale Bank afstand doet van haar beursnotering en dat de overheid de minderheidsaandeelhouders uitkoopt. Dat scenario heeft al menig keer op tafel gelegen. Maar de vrees voor eindeloze juridische procedures met de minderheidsaandeelhouders weert het idee van een verkoop van de bank af. En zo blijft de Nationale Bank vastzitten in een voor veel stakeholders onbevredigende situatie.